MARAGALL CIUTADÀ

Fa cinquanta anys que, a la vetlla de Nadal — massa sovint endolada a casa nostra —, moria Joan Maragall.

El seu enterrament fou lluny de provocar l'esclat popular i multitudinari que, uns quants anys abans, havia acompanyat a la tomba les despulles de Verdaguer, i que, anys a venir, acompanyaria també les d'un altre poeta gloriós, Àngel Guimerà. L'enterrament de Maragall fou "no pas espectacularment nombrós", recordava Carles Riba. Tanmateix, jo gosaria dir que va ésser exactament el que corresponia a la personalitat del poeta i del ciutadà.

Joan Maragall no havia estat en vida un d'aquells personatges que, volgudament o no, apassionen, per una causa

Maragall a la redacció del Brusi

o altra, les masses populars. Maragall visqué externament una vida discreta, sense alts ni baixos, sense esclats. La seva vida interior — tan plena de tensió espiritual — no arribà naturalment al coneixement del poble. D'altra banda, ell no sentia cap afany d'aparèixer com un home públic; ans al contrari, temia que una activa vida pública no li fes perdre la vida interior. Però s'erraria qui, fiat en les aparences, cregués que Maragall es desentengué — o hi posà poca atenció — de la vida del seu poble. No: Maragall, cal dir-ho ben alt, visqué intensament el seu temps i el seu país; la qual cosa equival a dir — em sembla — que no va trair-los.

Maragall va servir amb la seva paraula, que era l'estri millor que Déu li havia atorgat. Era poeta, i va parlar al seu poble de faisó entenedora i contundent; era periodista, i va escriure allò que creia convenient de dir al país, sense afalac, plagués o no plagués; talment, que Miquel dels Sants Oliver va poder dir que Maragall mai no va adular el seu poble. Tampoc Maragall no s'emparà en el silenci covard o en la falsa prudència per a esquivar el compliment del deure. Així, quan calgué acceptà el risc. Després de la publicació dels articles *El sentimiento catalanista, El trágico conflicto* i *La patria nueva,* estigué a punt d'ésser empresonat. No s'immutà davant la notícia. Josep Pijoan conta que Maragall, advertit des de la redacció del "Brusi", de la imminència de la detenció, no volgué moure's de casa: vestit a punt, tot esperant els agents, passà la tarda tocant el piano, mentre la muller i les cunyades xiuxiuejaven debatent si hi hauria prou abrigalls a la maleta que li havien preparat.

Quan Eugeni d'Ors era encara *Xènius* va remarcar un altre tret de la participació de Maragall en la vida collectiva: "Sempre que uns quants s'ajunten per donar camp de realitat a un propòsit, es procuren o bé proven de procurar-se aquest mot d'encoratjament: *'Comptem amb En Maragall!'* ". La remarca orsiana era justa, i la recollia un quant temps després l'aleshores jove Carles Rahola en una conferència donada a l'Ateneu de Palafrugell, pocs mesos abans de la mort del poeta. L'escriptor gironí, a més, afegia: "Maragall ha actuat sempre que ha estat necessari, sense negar-se mai a intervenir en les coses encaminades a l'avenç del nostre poble".

Més recentment, Maurici Serrahima, en la seva excellent petita biografia de Maragall, publicada l'any 1938, posava en relleu un altre tret de l'actuació ciutadana de Maragall: el de conseller. "Ningú no gosava menysprear el seu consell — escrivia Serrahima —; no ja en les coses literàries, sinó en totes." Certament, era així. Maragall tenia la porta de casa oberta de bat a bat. El seu consell no era negat a ningú. Era amic de la gent del "Brusi", d'una banda, i de Torras i Bages, de Prat de la Riba i de Francesc Cambó, però, també, de Pere Coromines, de Carles Rahola i d'anarquistes com Felip Cortiella, per no esmentar sinó gent catalana. Maragall era respectat i escoltat de creients i de no creients. I estimat per tota la joventut inquieta de l'època, de dreta o d'esquerra. La seva correspondència confirma aquest paper d'assenyat conseller.

Aquests aspectes de Maragall ciutadà, crec que han estat els més silenciats en els actes celebrats fins ara durant els presents aniversaris. I és molt de doldre, perquè cal recordar-los, car tenen avui encara una vigència roent, donades les característiques d'una bona part de la societat catalana actual, que sembla haver perdut el sentit de la ciutadania i de la dignitat collectiva i — per què no dir-ho? — del coratge; talment, que hom diria que el seu comportament s'inspira en "aquell aforisme abominable — cito una frase de Prat de la Riba — que proclama que el que és del comú no és de ningú". I també cal recordar-los — per què no? — a una joventut que davant la superficial hagiografia que ha inspirat molts dels actes i escrits dedicats a Maragall durant aquests aniversaris, corre el risc de reaccionar contra Maragall, desconeixedora com és de l'època i de tota l'obra maragalliana, tan poc estudiada fins ara, malgrat la ingent quantitat d'articles i de conferències que ha provocat. Jo m'atreviria a aconsellar a aquesta joventut que, abans d'emetre judici, aprofundeixi l'obra total de l'escriptor, que conegui el seu comportament com a ciutadà i que reflexioni sobre l'època que pertocà de viure al poeta. Si així ho fa, estic segur que tindrà agradables sorpreses.

• •

Joan Maragall va néixer l'any 1860. Cinc anys abans Catalunya havia viscut les grans vagues obreres del bienni progressista que marcaren, a casa nostra, la transició de

Quadre de Ramon Casas inspirat en les vagues generals de la Barcelona de començament de segle

les tradicionals revolucions polítiques a les modernes revolucions socials, com va remarcar encertadament Letamendi. Quan, l'any 1868, s'esdevingué la Revolució de Setembre, Maragall tenia vuit anys. En proclamar-se la primera República espanyola, amb els intents reiterats de constituir l'Estat Català dins la Federació hispànica, en tenia tretze. Després, la Restauració. En 1885, la presentació a Alfons XII del *Memorial de greuges* per les més altes personalitats del Principat. En 1886, l'aparició de *Lo Catalanisme*, de Valentí Almirall. L'any 1892 és el de les *Bases de Manresa*. El mateix any Torras i Bages publicava *La Tradició Catalana*, mentre Prat de la Riba, dos anys abans, havia llegit al Centre Escolar Catalanista el discurs inaugural de curs que serà la base, més endavant, de *La Nacionalitat Catalana*. L'any 1897 és tramès, a iniciativa de Rubió i Lluch, el *Missatge al Rei dels hellens*, que tant d'aldarull provocà. Mentrestant, el grup de *L'Avenç*, on es barrejaven les inquietuds socials i el catalanisme, i al qual tan lligat estigué Maragall, esbatanava finestres i donava entrada als aires més moderns de l'exterior. L'anarquisme de la primera època, amb el terrorisme i la repressió, es manifestava a Catalunya, com a gairebé arreu d'Europa en aquells moments: és l'home del cèlebre Procés de Montjuïc. En 1898, any de la desfeta colonial, Maragall dirà algunes de les seves paraules més rotundes i alhora més assenyades. El 1901 és l'any de les primeres victòries electorals del catalanisme polític, i alhora, amb l'any següent, el de les grans vagues generals de Barcelona, inspirades en el mite de la vaga general revolucionària, enderrocadora de l'organització capitalista. Som, també, a l'època de Gaudí, de Nonell, dels "Quatre Gats" i de la joventut de Picasso...

Una de les grans manifestacions populars de La Solidaritat Catalana. *Maragall dedicà a aquest moviment un dels seus millors articles:* L'Alçament

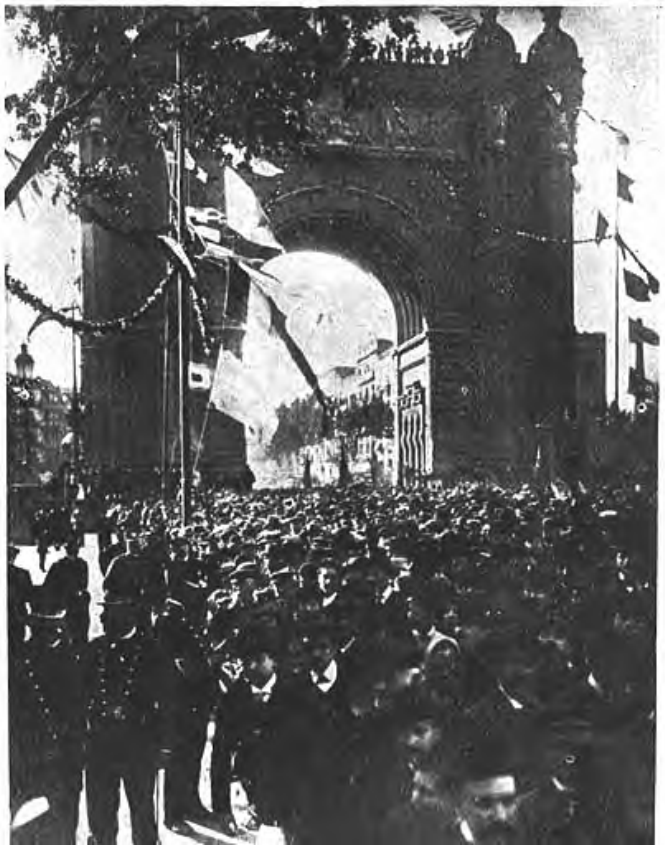

Però no escau ací d'allargar més aquesta llista. Els fets anteriors han estat esmentats només per recordar al lector que Maragall visqué en una època plena d'esdeveniments importantíssims: una època agitada i turbulenta, en un temps revolt, certament, però, tanmateix, una època vivent, apassionada, plena de coratge, de generositats i de realitzacions.

Quan, pel desembre de 1911, moria Maragall, Catalunya es trobava al llindar de la Mancomunitat. L'Institut d'Estudis Catalans era una realitat. Del modernisme hom passava al noucentisme. En les masses obreres començava a predominar la naixent Confederació Regional del Treball de Catalunya... La vida catalana entrava en una nova etapa.

És dins aquest marc on Maragall acomplí el seu deure de ciutadà.

• •

En cada moment important de la vida catalana Maragall intentà de fer escoltar la seva veu; i diem que intentà perquè en alguna ocasió la veu li fou ofegada, com s'esdevin-

La Setmana Tràgica de 1909

gué, per exemple, amb *La ciutat del perdó*. Així, l'obra del poeta i del periodista, amb els seus escrits als diaris barcelonins "La Veu de Catalunya", "El Poble Català" i principalment al "Brusi", està estretament entrelligada amb la vida del país.

En 1898, arran de les desfetes de les guerres colonials, va escriure *Els tres cants de la guerra*, que durant molt de temps foren una bandera de renovació. Endemés, va exposar el seu pensament sobre aquells esdeveniments, en un seguit d'articles admirables.

Sobre el problema de l'ésser d'Espanya, sobre la per ell tan desitjada unió ibèrica amb Portugal, i particularment sobre el catalanisme, Maragall va dir també la seva paraula sincera i clara. Davant els problemes socials de l'època va manifestar la seva opinió, que pot ésser o no ésser compartida del tot, però que cal reconèixer que fou dita sincerament i sense escrúpols de benpensant. La seva major preocupació social fou la defensa de la persona humana, en qualsevol organització social i econòmica que hom pogués establir. No temia l'adveniment de cap canvi d'estructures, mentre aquella defensa restés assegurada.

En advenir el moviment de la Solidaritat Catalana, Maragall visqué jornades d'intensa emoció. Ell volia veure el seu poble sempre així, en marxa compacta cap al futur. Aleshores va escriure *L'Alçament*, l'article que, llegit avui, produeix encara esgarrifances d'emoció, a més d'altres articles com *Acatament, Visca Espanya* i *El Fantasma*.

Més endavant, després dels esdeveniments de la Setmana Tràgica, va afrontar coratjosament l'opinió benpensant, i "isolat enmig de la fúria repressiva", alçà la veu demanant l'indult dels condemnats a mort a conseqüència de la repressió, entre ells Francesc Ferrer i Guàrdia. Difícilment un jove d'ara que no conegui la història del 1909 podrà mesurar què va representar en aquells moments demanar l'indult de Ferrer i Guàrdia. En les paraules que Maragall pronuncià en aquella hora, hom hi troba, probablement, l'examen més coratjós i més lúcid, per bé que no sistemàtic ni total, que hagi estat escrit fins ara d'aquells fets, tot assenyalant, alhora, el camí de l'esmena, que no fou seguit ni pels d'una banda ni pels de l'altra.

Maragall parlà a favor de les activitats col·lectives més diverses, com l'Obra del Bon Mot, la Lliga de l'Arbre Fruiter, l'excursionisme, etc., i a favor de l'obra de Gaudí adreçà a la ciutat gasiva unes paraules l'eco de les quals encara perdura.

Secretari de l'Ateneu Barcelonès quan Àngel Guimerà, rompent amb l'esperit provincià i rutinari de la casa, pronuncià el discurs presidencial en català. Més endavant Maragall serà elegit president de la Institució.

Fidelitat a l'idioma català. Des de l'any 1881, en què repta amicalment Freixes perquè no empra el català, fins als darrers dies de la seva vida, quan escriu l'article *Catalunya i avant*, passant per les controvèrsies amb Miguel de Unamuno i els escrits divulgadors, com la tan actual encara *Conversa bilingüe*, dedicada a les senyoretes de l'alta burgesia catalana. No podem oblidar *Tria*, destinat a ésser llibre de lectura en l'ensenyament del català a les escoles primàries. Fidelitat exemplar en l'ús del català com a idioma d'expressió d'una cultura normal. Fou membre de l'Institut d'Estudis Catalans.

Joan Maragall era cristià, i com a ciutadà es comportà cristianament. El seu catolicisme era amor i caritat. Maragall era un home tolerant i comprensiu que estimà profundament creients i no creients. Potser perquè coneixia tan bé, per pròpia experiència, el difícil combat per la fe i l'esperança, comprengué i respectà el combat interior dels altres. El dia que hom farà un estudi complet del comportament de Maragall com a cristià, crec que molta de gent

El mestre Lluís Millet, fundador de l'Orfeó Català, amb la Senyera de l'entitat, a la qual Maragall dedicà El cant de la Senyera

tindrà sorpreses. El volum on s'acaba d'aplegar la documentació referent a les relacions entre Maragall i el bisbe Torras i Bages ha representat, representa ja una sorpresa per a alguns. Maragall, el dia que aquell estudi serà fet, crec que apareixerà com l'home que ha escrit potser les pàgines més lúcides sobre el catolicisme de Catalunya en els temps moderns, unes pàgines que perduren vives encara, al costat d'algunes del canonge Cardó, i que hom pot collocar entre les dels millors escriptors catòlics estrangers d'aquest mig nou-cents.

Maragall va escriure per a l'Orfeó Català el seu himne *El cant de la Senyera*, com pertocava, perquè ell era en aquella hora el més alt poeta de Catalunya. Fou ell també qui redactà la crida pro homenatge popular a Prat de la Riba, i qui féu el discurs d'ofrena de l'edició popular de *La Nacionalitat Catalana*. Finalment, poques setmanes abans de morir, tot i sentir-se malalt, va escriure el missatge de l'Institut d'Estudis Catalans adreçat a l'Alcalde de Barcelona, a favor de la Biblioteca de Catalunya que l'Institut acabava de fundar...

Carles Riba digué que Maragall havia parlat a tothom i en cada ocasió que ho requeria, justament en els anys decisius de la presa de consciència del nostre poble: "Cap festa ni angoixa de la seva gent no és absent dels seus escrits. (...) Cada català hi retroba perennement les figures del que és i del que no ha d'ésser i del que pot ésser com a tal".

Per això no és lícit de discursejar sobre Maragall, mentre hom silencia, volgudament, la part de la seva obra que no afavoreix el propi partidisme o la pròpia conducta. Tampoc no és lícit de parlar de Maragall quan hom n'ignora l'obra. Maragall està en tota la seva obra, i — entenguemnos — no solament en la seva obra poètica, ans també en la seva actuació periodística i en el seu comportament com a ciutadà barceloní i català. Joan Maragall és una de les més altes figures de la Catalunya renaixent. Ningú no té dret a atribuir-se o a intentar de desfigurar la seva gloriosa personalitat. I en dir això no em mou cap tendència hagiogràfica, que sento ben lluny de mi, com he demostrat en els meus treballs sobre Maragall: em mou només el respecte degut a la veritat.

Certament que existeixen textos en l'obra completa de Maragall que, llegits avui, sentim lluny de nosaltres: són d'una altra època i responen a unes altres inquietuds. És natural que sigui així en l'obra de tot escriptor, tant més si aquest ha estat periodista. Però en l'obra completa de Maragall és fàcil de destriar allò que respon a un pensament profund, allò que, a despit del temps passat, perdura encara i perdurarà.

• •

"Comptem amb En Maragall!" Aquests mots d'encoratjament que esmentava Xènius, avui encara mantenen llur vigència. En la tasca de redreçar el país comptem amb l'alliçonament de Maragall. Maragall està amb nosaltres: per això és oportú de confrontar el nostre comportament diari, com a ciutadans i com a catalans, amb el dir i el fer de Maragall. Comptar amb Maragall en la nostra actuació és penyora de fidelitat.

• •

Joan Maragall fou un barceloní nascut en el clos de la Barcelona vella, al carrer de Jaume Giralt, i trasplantat, ja casat, a la Barcelona nova, al barri de Sant Gervasi. Durant la seva no gens llarga vida — cinquanta-un anys fets —, va seguir la creixença ràpida i desmesurada de la ciutat. Pijoan conta que Maragall no tenia "una gran enyorança de la Barcelona de la capella dels Màrtirs, amb l'obrador de l'argenter, la botiga del bagulaire, la de l'herbolari, la del barber i la de l'adroguer, que, amb la monumental taverna, eren la glòria del carrer de Jaume Giralt".

L'HOMENATGE DEL ATENEU BARCELONÈS A EN JOAN MARAGALL

LA MEDALLA EN MEMÒRIA D'EN MARAGALL FETA ENCUNYAR PER L'ATENEU. OBRA D'EUSEBI ARNAU

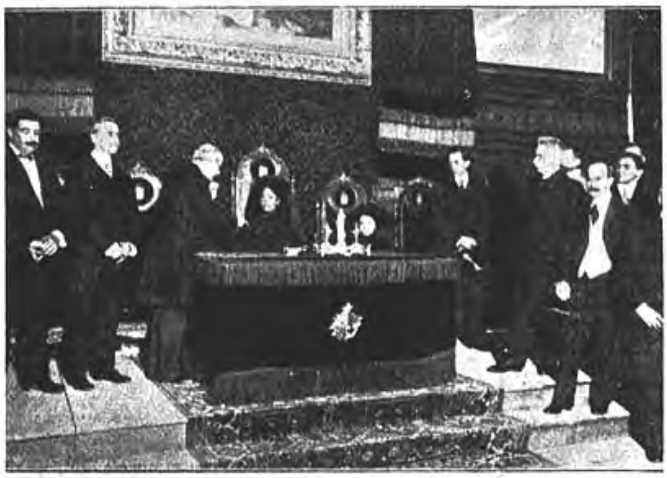

A LA SALA DE CENT. LA ENTREGA DE LA MEDALLA A LA SRA. VIUDA DE MARAGALL PER MANS DEL ALCALDE SR. SOSTRES

Manifestació d'agraïment de l'Ateneu Barcelonès a Maragall, amb el lliurament de la medalla d'or de l'entitat — de la qual el poeta havia estat secretari i president — a la seva vidua. (Ilustració Catalana, *7-7-191?*)

Per la seva banda, Josep M. Capdevila ha remarcat que Maragall no s'endinsava en enyoraments del pretèrit: era un esperit diferent d'Emili Vilanova. S'avenia més amb la nova Barcelona, oberta a tots els vents, com la seva cultura s'obria a totes les idees noves.

Maragall, en aquella ciutat en creixença, no es resignava, sense protesta, a la mesquinesa de la ciutat vella, previsora i tímida, que en tot veia perills i posava obstacles. Res més lluny de Maragall que l'esperit de petit burgès, i també — deixeu-m'ho dir — que el senyorestevisme, mite que alguns encara pretenen — ai las! — de fer símbol del nostre poble. Maragall abominava la Barcelona mesquina, mediocre, provinciana: "Ah, Barcelona, Barcelona ciutat burgesa, humida, aplanadora! Ah, burgesia!; ah, muretons i flassades, gènere tou i de poca consistència!; ah, mitjania, en riquesa, en posició, en tot!; ah, símbol de tota mitjania...!", exclamava en 1890.

Certament, Maragall fou el poeta de les diades tradicionals ciutadanes. Ningú com ell, per exemple, no ha cantat el *Corpus* barceloní. Però també és ell l'autor de l'*Oda nova a Barcelona*, que fou, segons Riba, "una rèplica dinàmica i realista a la visió fantàstica i monumental de l'*Oda* verdagueriana". Maragall no s'encanta, no s'embadaleix davant la ciutat i les seves tradicions i les seves glòries. Certament, l'estima apassionadament. Però no pot suportar el cofoisme: el mal està en nosaltres, repetirà una vegada i una altra en observar que hom intentava d'excusar la pròpia inacció i els propis errors, carregant tota la culpa de les desfetes i malvestats sofertes pel país, exclusivament als de fora. Som nosaltres, deia, i tot seguit es pre-

SEGONA ÉPOCA. ANY II.—NÚM. 12. BARCELONA, 31 DESEMBRE DE 1890.

L'AVENS

LITERARI * ARTISTICH * CIENTIFICH

REVISTA MENSUAL IL·LUSTRADA

Capçalera de L'Avens

guntava: Per què? Com és que això s'esdevé ací? Què cal fer? Preguntes que, en ésser contestades sincerament, imposaven — i imposen — una actuació coratjosa.

Joan Maragall estimava una ciutat vivent, plena de neguits, progressiva, per bé que sabia que voler una ciutat — i una Catalunya — així comportava de viure hores d'angoixa i de risc. Maragall sabia que només en una ciutat vivent pot existir l'autèntica grandesa. Dit altrament: Maragall es troba a les antípodes del pairalisme xiroi, i també del "barcelonisme" que tant hem hagut de sofrir aquests darrers anys, aquell "barcelonisme" que, segons deia Jaume Vicens i Vives en un dels seus enyorats articles a SERRA D'OR, "només era un succedani a bon preu de les ambicions culturals passades".

Qui no estigui del tot convençut d'això que diem, que rellegeixi, entre altres escrits maragallians, l'article *Esta es mi fe*, publicat l'any 1907, del qual són els fragments següents:

"¡Pobre Barcelona! ¿qué culpa estás pagando? Eres un poco jactanciosa, sí, un poco fachendera — ya te lo han dicho, te está bien —; pero por esto mismo da más pena verte así, mustia, alicaída. Mejor te sientan las grandes conmociones, cuando negrean las plazas y brillan los sables, y se cierran las puertas con estrépito, y la muchedumbre grita y corre... y ríe a veces, en el terror, a grandes carcajadas un poco histéricas; cuando las calles quedan bien desiertas al paso de las patrullas, y las plazas tomadas militarmente en sus bocacalles, con el blanco vacío en medio; pero las cabezas asoman por todas partes sonriendo ya a la esperanza de que todo ello va a pasar, y la ciudad quedará. Hay siempre en esta ciudad una gran fe en el porvenir. Esta es su jactancia. Pero, ¿es un mal? No."

• •

Maragall s'adonà del gran problema que patia Barcelona amb el seu creixement enorme, desmesurat, ciutat on s'aplegava gent arribada d'arreu. Barcelona, dirà, és "una gran conglomeració d'energies individuals que no ha pogut crear un organisme proporcionat a la seva massa". Barcelona és una "població" que no ha aconseguit encara d'ésser un "poble". Cal, doncs, fer Barcelona, Catalunya, amb esperança i àdhuc sense esperança. Aquest és el nostre deure. Aquest parlar sovinteja en els articles de Maragall, sobretot després del xoc profund que provocà la Setmana Tràgica.

La Setmana Tràgica, que arribà com de sobte, després de les jornades de la Solidaritat Catalana que semblaven haver imposat a Catalunya una vida política normal, va provocar la desesperança en molta de gent benestant del país. Maragall, però, no va trontollar en aquella crisi, ni s'esmussaven la seva fe i la seva esperança en el país. És cert que sentí indecisió, durant un cert temps, a dir públicament el seu pensament. El que havia de dir al seu poble era molt distint d'allò que deien uns i altres. Però quan, finalment, parlà, ho féu, per dir-ho amb mots de Carles Riba, "amb tota l'eficàcia del profund pensador i de l'enèrgic poeta que era".

La posició de Maragall davant aquella crisi és exemplar i alliçonadora. Davant l'intent de deserció que es produí a Catalunya després d'aquelles jornades, deserció material i moral, Maragall prengué una actitud coratjosa. Ningú a casa nostra no ha parlat amb tanta contundència contra l'abandonament i la covardia collectius com Maragall. Abandonar la nau en un mar revolt li féu exclamar: "Quina vergonya!".

Una vegada i una altra predicarà contra l'abandonisme, contra la deserció. A Pijoan, que li ho havia insinuat, li deia: "Això, Pijoan, no pot ésser; vostè ho sap... Ens l'estimem molt, aquesta terra nostra; i aquesta Barcelona, sia com vulla, és carn i sang nostra; no la sabríem deixar mai del tot. No ens queda més remei que procurar fer-la a la

*Capçaleres d'*El Poble Català *i de* La Veu de Catalunya *dibuixades per Lluís Domènech i Montaner*

mida del nostre desig, amb esperança o sense esperança: si és sense esperança, la nostra acció cobrarà un valor espiritual superior encara: l'heroisme".

A un altre amic, Lluís Lluís, li escrivia: "Todos tenemos el deber de hacer la ciudad, y no desesperar, como hacen muchos, que por todo remedio hablan de emigrar a países mejor civilizados. ¡Qué vergüenza!" I a Enric de Fuentes, li repetia: "No estranyi que comenci a parlar en francès, perquè sento molta gent de la nostra que, com a remei heroic, es proposen... emigrar a països més civilitzats".

A Carles Rahola, li deia: "la nostra terra ens està cridant contínuament: redimiu-me! I bé: doncs, sí: la nostra feina és aquí".

Joan Maragall no va pas assegurar que la tasca d'anar fent la ciutat i Catalunya fos empresa fàcil. Ans al contrari, va advertir-nos que seria una feina dura i dolorosa, que exigiria, àdhuc, heroisme. Deia que només amb amor

"es pasten els pobles", i que l'amor, Catalunya només podria trobar-lo *en el dolor que vindria*. Quan escrivia aquests mots ja havien passat les jornades de la Setmana Tràgica. Quin altre dolor, doncs, anunciava Maragall? Adonem-nos que no parlava pas d'un dolor qualsevol, ans d'un dolor immens: "Catalunya, Barcelona, has de patir molt, si vols salvar-te. Has d'acceptar les bombes i el dol i el robatori, i l'incendi: la guerra, la pobresa, la humiliació i les llàgrimes, fins que del fons del teu sanglotar salti la guspira que t'abrandi el cor en un amor qualsevulla — jo no sé ara quin; però, essent amor, tots són iguals".

Han passat molts anys d'ençà que aquests mots foren escrits, i, certament, les jornades de dolor anunciades pel poeta han estat viscudes tràgicament per Catalunya... Però — i aquesta pregunta se'ns fa angoixosa —: del fons del sanglotar del nostre poble ¿ha saltat la guspira que havia d'abrandar-lo en un amor salvador? ¿S'ha produït, la reacció salvadora?

Maragall va fer-nos un advertiment terrible: Catalunya podria sofrir tot aquell immens dolor endebades, si el patia sense amor. "Qui no pateix — va dir Maragall — no pot dir ben bé que estimi; *i ai d'aquell qui pateix sense l'amor!*". I adreçant-se a la ciutat, li advertia: "Cerca l'amor en ton dolor, ah, Barcelona! — i qui no hi vulgui ésser, en això, que se'n vagi. I si al capdavall resultés que ens n'havíem anat tots, en mirar Barcelona deserta, Catalunya desolada, qualsevulla viatger podria dir: Aquí hi hagué potser una gran població: però per cert que mai no hi ha hagut un poble".

Confesso que no he pogut llegir mai aquestes paraules sense sentir una esgarrifança de temença. ¿És possible que el nostre poble hagi arribat a patir immensament, endebades? Els catalans, ¿hi hem pensat gaire, en aquestes paraules de Maragall? ¿No hem parlat massa del poeta de *La vaca cega* i de *La sardana* i del *Per tu ploro*, mentre oblidàvem o silenciàvem les paraules del poeta-profeta que ens fou donat? Som encara a temps per a l'esmena? Què cal fer?

Tot depèn de nosaltres. Joan Maragall escrivia un dia a Pijoan: "Catalunya, i el seu parlar i el seu art, esdevindran el que nosaltres els fem, seguint els qui començaren i seguint els qui vindran".

Em sembla que aquestes paraules són prou entenedores per a concloure aquest escrit.

JOSEP BENET

LA POESIA DE MARAGALL, AVUI

Allò que ens resta d'un poeta no és immutable. Ni en les qualitats més dures que cada gran poeta reserva per a l'esdevenidor. No es tracta d'un simple canvi de perspectiva per part nostra, ni valdria la pena de parlar-ne si només fos així. Hi ha alguna cosa més i de molt endins de les estructures del poema. Aquells *començaments* de la poesia a què es referia Maragall poden ésser explicats partint de la nova objectivació a què el poema se sotmet i alhora ens sotmet a nosaltres. Perquè, així com tot home que és conscient d'una vida religiosa que és seva i que li correspon d'una manera única, és sempre un convers en conversió constant, l'acte de la poesia es perpetua en transformacions successives, vàlides per a la veritat real de cada moment.

Caldria veure aquesta operació espiritual com una integració de l'home a l'home i del poema al poema, la ruptura dels quals amb la seva integritat és efectuada sense repòs pel tòpic, per l'evasió davant els fets immediats i per totes les formes de la crítica inadequada, des de la hipòcrita fins a la inepta. En canvi, tot pensament seriós intenta de consagrar aquelles unions i aquelles mutacions que fan difícils, i alhora tan riques i humanes, la comprensió i l'estimació de l'obra d'altri. Tot pensament exigeix, en suma, una distància, combinada amb una voluntat d'acostament. És la tensió espiritual que distingeix l'amor entremig de les indiferències i les aversions, i que crea la convergència ascendent, segons els mots de Teilhard de Chardin: *Tout ce qui monte converge*.

Amb un propòsit que en el fons ha volgut adequar-se a aquesta necessitat de retrobar allò que ens resta de Maragall a través d'allò que ens hi uneix ara i ací, vam iniciar la conversa de "taula rodona" que, transcrita i posada en solfa, escurçada d'accessoris i de noses, oferim a continuació per commemorar el cinquantenari de la mort del poeta.

JOAN TRIADÚ

Taula rodona sobre la poesia de Maragall *

Conductor: **Joan Triadú**

Participants:

Núria Sales — (1931), *El temps, de tants dies* (1960)
Joan Argenté — (1931), *El temps, de tants dits* (1960).
Francesc Vallverdú — (1935), *Com llances* (1961).
Antoni Sala-Cornadó — (1928), *Galopant per la faula* (1959).
Joan Colomines — (1922), *A tres veus* (inèdit).

Triadú. — Hi ha poetes dels quals és difícil destriar uns poemes dels altres. Jo crec que amb Maragall, això no passa. Per a mi sempre ha tingut uns alts i baixos o, diguem-ho d'una altra manera, unes intensitats molt variades.

Colomines. — El que passa és que hi ha molts poemes que estan catalogats d'antuvi, i sembla que aquests siguin els que s'hagin de classificar, i això pot influir en el lector.

Triadú. — I molt.

Sala-Cornadó. — D'acord.

Vallverdú. — La seva obra no deixa de ser bastant breu; vull dir que no hi hagi influències, sinó un acord bastant unànime. La gent se n'adona. Se'n poden ressaltar bastants, sempre n'hi ha uns en què tothom coincideix.

Triadú. — De tota manera, és dels poetes que presenten com dues personalitats. Per exemple: a l'*Antologia* que va publicar En Riba es parla com de dues poesies de Maragall: el poeta de les visions i el d'uns quants moments influïts per Goethe i per les seves preocupacions, que avui anomenaríem existencials, i després el poeta que agrada més als maragallistes, de poemes senzills i corrents, el poeta quotidià, de les festes, de les cançons: tota aquesta altra visió de poesia. Vosaltres, ho creieu autèntic, això, o no?

Colomines. — Jo crec que sí. Qui s'interessi per la llengua i la poesia trobarà una part de Maragall tan deficient, que pesarà molt. Li serà molt difícil de sostreure's a aquest pes que hi ha en la poesia de Maragall.

Triadú.—¿Com a pes negatiu et refereixes al pes del llenguatge?

* Celebrada el 30 d'octubre de 1961, enregistrada en cinta magnetofònica.